

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. II. Vtrùm omne donum gratuitum sit vera gratia Dei, & Christi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

At verò amor diuinus non supponit obiectum bonum, sed facit, ideoq; donum illud, quod hominem reddit amabilem Deo, proprijsimè dicitur gratia fecundo modo supra posito, scilicet, quia est donum gratis à Deo collatum; de quo maximè intelligitur illud Ioann. 1. *Plenum gratiæ & veritatis*, & illud, *Gratiæ & veritatis per Iesum Christum facta est*, &c. & similia. Et hæc est gratia, de qua potissimè in hac materia tractamus, sub qua tamen multa comprehenduntur, quæ insequentibus distinguemus.

5.
Gratiæ dicitur.

Prius autem notare oportet tertium nominis gratiæ significatum à D. Thoma supra traditum, & à precedentibus deriuatum: nam quia beneficium gratis collatum gratia est, & beneficij acceptio gratitudinem postulat, ideo gratitudo etiam ipsa, seu gratiarum actio gratia vocata est, quasi gratia pro gratia. Atque hoc modo dixit Dauid. 2. Reg. 2. *Retribuatur quidem vobis Dominus misericordiam, & veritatem, sed ego reddam gratiam*, &c. Et cap. 15. *Ostendisti gratiam & fidem*. Et hoc etiam modo videtur sumi à Paulo ad Coloss. 3. dicente. *In gratia cantantes in cordibus vestris Deo*, id est, in gratiarum actione, vt exponit Anselmus, & consonant D. Thomas, & Adam. Item ex Corinth. 10. ibi. *Si quid ego cum gratia participo*, id est, cum gratiarum actione. Et hinc ortum est illud Sophoclis, *Gratiæ gratiam parit*, quia beneficium gratis collatum gratitudinem postulat, & inde etiam apud Latinos ortæ sunt phrasæ illæ *habere gratiam*, vel *referre*, aut *agere*. Et in eadem significatione ipsam virtutem gratitudinis gratiam appellauit D. Thomas 2. 2. q. 106. art. 1. cum Ciceron. libr. 2. de Inuent. prope finem, & Augustino lib. 83. *Question. q. 31. vbi sic ait. Gratia est, in qua amicitiarum, & officiorum alterius memoria, & remunerandi voluntas continetur.*

6.
Deus gratiam dare, sed accipere minime potest.

Inter has verò gratiæ significationes, seu significata ipsa ad Deum comparata, est obiter notanda differentia, quod gratia priori modo sumpta pro dono gratuito habet locum in Deo actiue, non passiue; accepta verò posteriori modo habet locum in Deo passiue, seu obiectiue, non actiue, id est, Deus potest gratiam facere, id est, gratuitum donum donare, non verò recipere. Prior pars prioris membri nota est, quia Deus est primum principium bonorum omnium, quæ in omnibus alijs rebus inueniuntur, & consequenter est fons omnium gratiarum, vt insequentibus sæpius ostenditur. Posterior verò eiusdem membri pars etiam est certa: nam (vt ait Paulus ad Roman. 11.) *Quis prior dedit illi, & retribuatur ei?* Nemo enim potest beneficium gratuitum facere Deo, sed obsequium pro priori beneficio accepto reddere. *Quoniam ex ipso* (ait Paulus) *& in ipso, & per ipsum sunt omnia*. Et ideo qui aliquid Deo tribuit, ab ipso habet, vt tribuat, & consequenter non tribuit, sed retribuit, & propterea donum Deo collatum nõ potest habere rationem gratiæ, quam homo Deo faciat, id est, beneficij gratuiti, sed retributionis, & obsequij debiti. Quia semper ad illum dicere possumus, & debemus. *Tua sunt omnia, & que de manu tua accepimus, dedimus tibi*. 1. Paralip. 29. Item benefactor, propriam gratiam facit, sub ea ratione superior est recipiente, nam est causa alicuius boni illius; Deus autem sub nullo respectu potest esse homine inferior: ergo non potest ab illo recipere beneficium, sed illi conferre. Denique ideo nulla est in nobis virtus, quæ inclinet ad beneficium præstandum Deo, sed ad colendum, & honorandum, & gratias agendum illi debitas pro beneficijs acceptis: & eadem ratione ipsummet amorem, tanquam debitum illi reddimus, neque in diuino obsequio potest vnquam homo facere aliquid vltra debitum saltem ob gratitudinem, vel religionem. In quo multum semper differt inter Deum, & hominem, etiam si homo vt Dominus ad seruum suum comparetur. Ac propterea Deus nunquam est capax recipiendi gratiam, sed præstandi.

7.

Et hinc facile probatur alterum membrum quo-

ad veramque eius partem. Prior enim, scilicet Deum esse capacem gratiæ posteriori modo acceptæ, per se nota est, & ex dictis manet probata, quia illi maximè gratiæ debentur pro acceptis beneficijs, & ita hæc gratia ad Deum est vnus ex potissimis actibus Religionis, vt suo loco diximus cum D. Thoma 2. 2. q. 83. art. 17. & qu. 106. art. 1. ad 1. At verò è conuerso, seu actiue Deus non est capax gratiæ, seu gratitudinis, aut gratiarum actionis, vt ex dictis etiam concluditur. Quia Deus non est capax gratiæ, id est, beneficij gratuiti recipiendi, vt ostensum est; ergo nec est capax gratitudinis, seu gratiarum actionis. Patet consequentia, quia vt D. Thomas dixit 2. 2. q. 110. art. 1. ad 1. ex beneficijs gratis ab vno exhibitis gratiarum actio in alio confurgit; ablato ergo fundamento, & quasi obiecto, non potest habere locum actus. Vnde licet Deo alia virtutes tribuantur, vt misericordia, iustitia, charitas, &c. gratitudo nunquam illi tribuitur, neque in Scriptura, neque à Patribus, neque à Theologis. Vnde fit, obligationem, quam Iurisperiti antidoralem vocant, non habere locum in Deo, illa enim ex beneficio accepto oritur, eique opponitur, & ideo antidora dicitur in l. *Sed est*. 27. §. *Consultus*. ff. de Petit. hæred. Cum ergo Deus non fit capax beneficij recipiendi, nec antidoralem donationem facere potest, licet vt supremus gubernator præmia pro meritis retribuatur, vt infra dicitur.

Denique animaduerti potest, quod licet gratia, prout gratitudinem, vel gratiarum actionem significat, non conueniat Deo, vt gratiam alteri exhibenti, sed homini Deo gratias agenti, nihilominus illam et virtus, qua homo agit gratias Deo, & ipse actus hominis Deo gratias agentis est Donum Dei. Vnde fit, vt vnus, & idem donum secundum diuersos respectus, fit gratia in vtraque significatione prædicta: nam vt est ab homine, & respicit Deum, vt obiectum, seu terminum, ad quem tendit, est gratitudo, non Dei ad hominem, sed hominis ad Deum, vt verò est à Deo, vt à benefactore donante ipsammet gratitudinem ad ipsum, & est donum in homine receptum, habet rationem gratiæ Dei, id est, doni gratuiti à Deo collati. Hic ergo non consideramus gratiam prout gratitudinem etiam ad ipsum Deum significat: sic enim est peculiaris virtus, vel specialis actus virtutis religionis, de quo quatenus specialem rationem virtutis habet, in opere de Religionis virtute tractatum est: prout vero illa ipsa gratia in nobis est donum Dei, eadem ratio est de illa, quæ de cæteris donis gratiæ, de quibus in præfenti est consideratio. Et ita gratia, de qua tractamus, rectè dicitur donum gratis collatum.

CAPVT II.

Vtrum omne donum gratuitum sit vera gratia Dei, & Christi.

Ratio dubitandi est, quia omnia beneficia naturalia sunt dona Dei, vt per se notum est, & gratis conferuntur: nam in bonis naturalibus maximè locum habet illud. *Quis prior dedit illi, & retribuatur ei?* nã ante naturæ dona, quæ per creationem inchoantur, nihil erat homo, vnde nec poterat aliquid operari, nec mereri; ergo beneficia naturæ gratis à Deo donata sunt; ergo sunt vera gratia. Nam sicut Paulus dixit, *Si autem gratia, iam non ex operibus*, ita nos è conuerso dicere possumus. Si non ex operibus; ergo ex gratia. In contrarium vero est, quia gratia condistinguitur à natura, beneficia autem naturalia sub natura comprehenduntur; ergo non sunt gratia. Item quia gratia Dei communicatur nobis per Christum, iuxta illud ad Ephes. 1. *Benedixit nos omni benedictione spiritualium celestibus in Christo*. At verò beneficia naturalia non dantur nobis per Christum, quia, vt dixit Augustinus epist. 105. *Christus non pro nullis, vt homines conderentur*, sed

Cap. II. Vtrum omne donum gratuitum sit vera gratia Dei, & Christi. 83

sed pro impijs mortuus est, vt iustificarentur, ergo beneficia naturalia nō dantur nobis a Deo propter Christum; ergo non sunt vera gratia Dei.

2. Duo puncta in hac ratione dubitandi attinguntur. Vnum est, an sub appellatione, & significatione propria nominis gratiæ dona naturæ comprehendantur. Aliud est, an omnis gratia Dei sit etiam gratia Christi, seu per Christum. Circa primum Pelagius, vt suum errorem occultaret, & gratiam, quam re ipsa negabat, verbis saltem confiteri videretur, ipsam naturam rationalem, & liberi arbitrij donum, gratiam appellabat. Nec videtur hæc nominis gratiæ acceptatio aliena à modo loquendi Scripturæ, & Patrum, præsertim, si nomen gratiæ ad sola naturæ dona non limitetur, sed generatim extendatur ad omnia diuinæ providentiæ beneficia. Sic enim dicitur Sapient. 16. Propter hoc omnium nutritrix gratia adseruabat, vbi vel ipsam Dei providentiam, vel omne beneficium gratis ab illa proveniens nutritricem gratiam Sapientis appellat. Vnde etiam Augustinus distinguere solet duplicem gratiam, vnam creationis, alteram saluationis. Sic enim dixit Psalm. 144. in fine, Deum gratia sua nos fecisse, & refecisse, quorum primum ad gratiam creationis, atque adeo ad naturalia beneficia, secundum ad gratiam sanctificationis, ac subinde supernaturalem pertinet. Sic etiam Hieronym. epist. 139. ad Cyprian. Homo (ait) a principio conditionis sue Deo vitur adiutore, & cum illius sit gratia, quod creatus est: illius misericordie, quod subsistit, & vivit, nihil boni agere potest absque eo, qui in concessit liberum arbitrium, vt suam per singula opera gratiam non negaret. Eandem diuisionem indicauit idem Hieronym. libro 1. contra Pelagian. & Africani Patres cum Augustino in epist. 93. diuisionem illam insinuant, dum aiunt, beneficium creationis non improbanda ratione posse gratiam appellari, quia videlicet omne liberale beneficium potest gratia vocari. Denique ita senserunt Theologi, qui gratiam in naturalem, & supernaturalem donum distinxerunt, vt Richard. in 2. dist. 4. art. 2. quæst. 2. Bonauent. art. 1. q. 2. Gabr. q. 1. art. 2. Marfil. in 2. q. 4.

3. Nihilominus dicendum est secundum Scripturarum usum cum sermo est de gratia Dei, quam ipse hominibus communicat, vocem illam non significare donum naturæ, seu libertatis naturalis, sed superius donum, quo Deus sanctificat naturam, eique ad bene operandum, & vincendum peccatum auxilium præstat. Hoc adnotarunt dicti Patres Africani cum Augustino dicta epistola 95. vt occurrerent Pelagio, qui ad euerendam veram gratiam, solam naturalem libertatem beneficio Dei acceptam, vel legem etiam, & doctrinam nomine gratiæ intelligebat, vt testis etiam est Hieronymus dialog. 1. contra Pelagian. & epistol. 193. ad Cyprian. in fine, & August. epist. 105. ad Sixtum, & 107. ad Vitalem, & lib. de Natur. & grat. capit. 115. 4. & 71. & lib. 1. de Grat. Christi cap. 31. 37. & 47. & lib. 2. de Peccat. origin. cap. 8. 9. 16. 17. & 18. & optimè lib. de Prædestinat. Sanctorum c. 5. vbi sola illa dona, quæ dantur ad discernendum bonos à malis, vult propriè ad gratiam pertinere, non vero illa, quæ bonis, & malis communia sunt. Sicque allegati Patres in hoc impugnant Pelagium, docentque communi vsu Scripturæ gratiam Dei significare donum superadditum naturæ. Et ratio reddi potest, nam gratia dicta est, quia gratis datur naturæ iam existenti, sed sola supernaturalia dona omnino gratis à Deo conferuntur comparatione naturæ: nam quæ naturalia sunt, illi aliquo modo sunt debita; ergo gratia propriè supernaturale donum significat.

4. Declaratur assumptum, nam licet prima creatio, qua homo ex nihilo sit, ratione quadam generalissima dici possit donum gratuitum, tamen secundum Scripturæ morem gratia significat donum homini collatum, & ita in rigore illius creationem supponit. 1. Corinth. 1. Gratias ago Deo semper pro vobis in gratia, qua

data est vobis in Christo Iesu. Et ad Ephes. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Et ibidem hæc gratificatio vocatur adoptiua huiusmodi, quæ quidem supponit personam, non facit. Quapropter gratia propriè sumpta supponit personam, vel naturam, cui fit, & ideo prima hominis creatio secundum Scripturæ phrasim, non dicitur propriè gratia, quia nihil supponit, sed primum esse confert. Proprietates autem resultantis ex natura, & subsidia, quæ ex vi ipsius naturæ illi debentur, gratiæ etiam in rigore non sunt, vt notauit Diuus Thomas 1. 2. questione 111. articulo 1. ad 2. quia cum datur ex aliquo debito naturæ, non omnino gratis datur, quod etiam notauit Driedo. de Grat. & liber. arbit. tract. 2. c. 2. p. 1. Et eadem ratione concursus generalis Dei debitus libero arbitrio, & ipsius libertatis donatio, & conseruatio non veniunt nomine gratiæ, sed naturæ, vt bene considerauit Soto lib. 1. de Natur. & grat. cap. 3. & Stapleton. lib. 4. de Grat. & liber. arbit. capit. 2. Ex alio Augustini principio, quod hic concursus communis est bonis, & malis: igitur gratia Dei simpliciter dicta, & Theologica, vel potius Apostolico more loquendo, donum supra naturam, & super omne debitum naturæ collatum significat; quod per antonomasiam solet à Paulo donum Dei vocari, vt ad Ephes. 2. Gratia estus saluati per fidem, & hoc non ex vobis. De enim donum est, vt ne quis gloriatur, vt optime Augustinus exponit lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 8.

5. Neque Theologi antiqui, aut Patres priori loco citati aliquid diuersum ab hac doctrina senserunt, nec Pelagianis aliqua ex parte cesserunt. Aliud est enim loqui de gratia secundum Scripturæ morem, aliud verò secundum latinam, & generalem nominis significationem. Hoc enim posteriori modo verum est, nomen gratiæ de se vniuersalius esse, quam sit priori modo quasi per antonomasiam sumptum. Et ita sumpta gratia in illa generalitate rectè diuidi potest in gratiam naturalem, & supernaturalem, quia per hoc nō tollitur vera gratia Dei, & Christi, sed adstruitur ita tamen, vt liberalitas Dei in donis etiam naturæ recognoscat, licet maior in altioribus gratiæ donis intercedat. Pelagius autem loquebatur de gratia secundum morem Scripturæ, & illam volebat intelligi esse naturam ipsam gratis per creationem collatam, vel etiam ipsam arbitrij libertatem, vel ad summum legem, aut doctrinam, vel remissionem peccatorum tantum, in quibus solis volebat gratiam Domini nostri Iesu Christi, quæ in Scripturis prædicatur, consistere.

6. Igitur ad hunc errorem vitandum interrogationi propositæ simpliciter respondendum est, non omne Dei beneficium gratis collatum esse gratiam absolute dictam, de qua loquuntur Scripturæ, sed propriam gratiam esse beneficium naturæ superadditum, ipsique non debitum, per quam vitiam particulam excludimus à ratione gratiæ simpliciter dictæ tam naturam ipsam, quam beneficia illi coniuncta, vt ipsi connaturalia, & secundum naturæ ordinem ei debita, vt iam declarauimus. Et quod hæc significatio sit frequentissima in Scriptura notissimum est, præsertim in nouo testamento, in quo gratia gratis dari dicitur in ordine ad vitam æternam consequendam, Vt iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vitæ æternæ, ad Tit. 3. Actor. 15. Per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus saluari. In veteri autem testamento minus frequens est vsus huius vocis, quia tunc etiam rarior, & occultior erat hæc gratia. Tamen ita etiam sumitur Psalm. 83. cum dicitur Gratiam & gloriam dabit Dominus, & Prouerb. 3. Ipse deludet illusores, & mansuetudabit gratiam, vel iuxta versionem 70. Dominus superbus reficit, humilibus autem dat gratiam. Quem locum ita etiam referunt Iacobus cap. quarto, & Petrus 1. canon. cap. 5. qui aperte de donis gratiæ supernaturalis, quibus Deo grati efficiuntur, loquuntur. Imò in allegato etiam loco Sapient. 16. nomen nutritrix gratiæ non tam ordinata

Quod resuscitatur ex natura non est proprie gratia. Nec generaliter concussus Dei.

Secundum Scripturæ morem donum superius naturæ gratia dicitur.

Quæstio in 16 sine parte.

Rationes quæ apparet in natura gratia dicuntur.

Gratia solem significat superius donum naturam sanctificantem.

Gratia superius nomen est supra omne nomen dicitur.

ordinariæ, generalivè providentiæ, quam singulari benevolentia amoris Dei, à quo supernaturalia beneficia procedunt, accommodatur. Loquitur enim Sapiens de operibus mirabilibus, quæ Deus in favorem populi sui operatus est, & præsertim de manna; quod omnibus satisfaciebat, vniuscuiusque voluntati deferuens. Quod certè ex naturali qualitate habere non poterat, sed quia nutrice gratiæ Dei, id est, singulari Dei dilectioni, ac voluntati obediebat, unde subiungit, *Vt scirent filij tui, quos dilexisti Domine, quoniam non nativitate fructus pascent homines, sed sermo tuus hos, qui in recediderunt, conseruat.* Nomen ergo gratiæ in vltu Scripturæ, & Ecclesiæ gratuitū donum ordinem naturæ superans, & à Deo gratis collatum ex speciali benevolentia significat.

7. Supernaturale in substantia, & in modo, naturam superat.

Addendum vero est, duobus modis posse diuinum donum, seu beneficium ordinem naturæ superare, primo in se, & absolute spectatum, quod solet dici in sua substantia, vel entitate (qualiscunque illa sit) supernaturalis, & hoc dicitur absolute supra naturam, quia per nullam vim conaturalē creaturæ fieri potest; cuiusmodi est incarnatio, Eucharistia, virtus per se infusa, & similia. Secundò potest dici beneficium supra naturam, quod secundum institutionem naturæ, & communem cursum, ac virtutem creaturarum causarum fieri non potest, confertur autem ex superiori Dei providentia, vt est sanitas miraculosa, virtus per accidens, infusa, & similia. Et vtrunque donum comprehenditur proprio nomine gratiæ, etiam secundum Scripturarum usum, vt ex dictis intelligi potest, & ex sequentibus capitibus euidentius fiet, & ideo etiam in propria gratia locum habet illa distinctio, quod quædam est gratia naturalis ordinis, alia supernaturalis, quia vtraque esse potest beneficium naturæ non debitū, & à Deo gratis collatum, quod satis est ad rationem gratiæ. Vnde è contrario quodcumque bonum, quod non solum in se naturale est, sed etiam ex solo cursu naturæ, semel dispositæ, & institutæ sequitur, gratia non est, quia inter dona ex vi naturæ debita computatur. Siue tale bonum naturaliter inueniatur in tota aliqua specie, siue tantum in hoc, vel illo indiuiduo, supposita eius complexionē, & communi cursu naturalium causarum: nam hoc est satis, vt tale bonum sit debitum tali indiuiduo secundum communem cursum naturæ, ac proinde à Deo proueniat, vt auctore naturæ, non vt auctore gratiæ. Dicitur etiam potest talis proprietates debita simpliciter speciei, etiam si non sit debita illi absolute in omni eius indiuiduo, & hoc est satis, vt gratiæ nomen non mereatur, iuxta Scripturæ phrasin, vt supra etiam Soto sentit. Quia quantum de ratione naturalis debiti participat, tantum à ratione gratiæ deficit, vt latius in lib. 1. & 2. exponemus.

8. Opinio existimantium dari gratiā est, quæ non sit gratia Christi.

Vltimò superest exponendum alterum dubium præpositū, videlicet an omnia dona diuina, quæ proprie sunt gratia Dei, sint etiam gratia Christi. Aliqui enim volunt gratiam Dei latius patere, & vniuersaliorem esse, non solum de possibili, quod est certum, sed etiam de facto. Et ideo gratiam Dei distinguunt in aliam quæ simul est gratia Christi, seu per Christum, & quæ est solius Dei sine respectu ad Christum, nam è contrario nulla potest esse gratia Christi, quæ non sit principaliter gratia Dei, vt per se constat. Primum membrum certissimum est de tota gratia redemptionis hominum. Secundum autem modum gratiæ Dei, & non Christi inductione ostendo. Primò in Angelis. Secundo in hominibus in statu innocentia. Tercio in hominibus lapsis quoad aliquas gratias, quæ non conferunt ad salutem animæ, nec ad honestatem morum sed vel ad scientiam naturalem, vel ad aliam vtilitatem. Vt si Deus peculiariter Aristotelem inuit, vt naturalem scientiam assequeretur, vel si artem pingendi specialiter Appellem docuit, vel quid simile, talis enim gratia, vt aiunt, non est data per Christum, quia non

venit Christus, vt boni Philosophi, vel artifices, sed vt boni, & sancti homines efficieremur. Propter quod illa gratia, quæ datur à Deo non ad rectè viuendum, non datur per Christum, vt sentit Augustinus cum Patribus Africanis epist. 90. 91. & 105. & ideo licet sit gratia Dei, non potest dici gratia Christi. Quarta adde possimus ipsum Christum, nam gratiam Dei habuit, quam ipse non meruit, & sic per Christum ipsum non fuit. Ex quo inferunt huius sententiæ Auctores, cum Concilia doctrinam de gratia tradunt, non loqui absolute de gratia Dei, sed de gratia Dei per Christum. Imò ad limitandum sermonem Conciliorum, & Augustini, illam distinctionem adhibent.

Nobis verò distinctio illa necessaria non videtur. Nam in primis gratia per Christum non est alia, vel in suo esse, vel in sua efficacitate, nisi gratia Dei, solumque per illam particulam per Christum denotatur habitu do ad Christum, tanquam ad causam meritoriam, propter quam illa gratia cæteris datur in laudem, & gloriam Christi domini, vt docuit Paulus ad Ephes. 1. & ad Colossens. 1. & 1. Corinth. 1. *Gratias* (inquit) *ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Iesu.* Deinde quauis de possibili verum sit, potuisse Deum dare gratiam suam sine vllò respectu ad Christum, tamen de facto, & secundum legem statutam verius esse credimus omnem gratiam per Christum dari, siue Angelis, siue puris hominibus in quocumque statu. Quod quidem de Angelis tractauit sufficienter in 1. tom. tertia partis disput. 42. De hominibus verò in statu innocentia eodem modo circa questionem 1. art. 3. De hominibus autem lapsis quoad veram gratiam gratum faciendam in eodem tom. disput. 41. Et ex citato loco. 1. Cor. 1. euidenter conuincitur.

9. Nostra sententia, quæ fit satis 2. p. quæst. quia de facto omnia gratia per Christum D. N. datur.

Idemque censendum est de omni dono supernaturali, & gratis collato, quod solet peculiari accommodatione gratia gratis data appellari, vt infra videbimus. Quia licet talis gratia non semper detur ad sanctificationem recipientis, satis est, quod ad spirituales Ecclesiæ Christi vtilitatem, vel splendorem, atque adeo ad gloriam eiusdem Christi referatur, vt propter ipsius meritum dari censetur. Maximè quæ totum hoc donum non solum optimè cadit per modum præmij sub infinitum Christi meritum, & sic excellentiori modo confertur, verum etiam comprehendit videtur sub perfecta exaltatione sui nominis, quam Christus per meritum sibi promeruit. Quoniam ad illam pertinet, vt nulla gratia hominibus ab ipso redemptis committatur, nisi per ipsum: nam hoc amorem hominum erga ipsum magis conciliat, nomenque ipsius gloriosius reddit. Et ita Ecclesia quæ ad Deo petit, siue spirituale siue temporale esse videatur, per Christum petit; supponit ergo omne simile beneficium Dei esse etiam per Christum. Denique certum est omne donum supernaturale, vel supernaturali modo datum ordinari ad aliquam spiritualem vtilitatem vel recipientis, vel aliorum, & aliter non contineri sub communi ratione gratiæ, siue gratis datæ, siue gratum facientis, vt infra videbimus: ergo omne tale donum non solum est gratia Dei, sed etiam est per Christum, iuxta illud ad Ephes. 1. *Benedixit nos omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo;* ergo omnis gratia Dei est gratia per Christum, & superflua est distinctio, præsertim respectu hominis in hoc statu naturæ lapsæ.

10. Gratia gratis data est iam per Christum donatur.

Quocirca mihi dubium non est, quin Augustinus, 11. & concilia generatim, & simpliciter loquantur de gratia, abstractendo à particularibus opinionibus Theologorum. Vnde etiam in ipsis Angelis, & in statu innocentia docent gratiam fuisse necessariam, vt postea videbimus. De gratia verò ipsi Christo data hic non est sermo, quia respectu Christi simpliciter loquendo, & secundum primariam etymologiam gratiæ, sola gratia vniuersalis fuit gratia, non tam Christo, quam eius humanitati facta, nam illi omnino gratis data est; ad illam altiori modo sanctificandam, & ad

De hypostatica vniōne, qua humanitati Christi gratia fuit, hic non est sermo.

Cap. III. Vtrum gratia non solum creatum, & internum, sed increatum, &c. 85

& ad omnium salutem, & ita eminentissimo modo fuit gratia, & gratum faciens, & gratis data. Illa autem autem supposita omnis alia gratia fuit connaturalis Christo, ideoque sub presenti sermone non comprehenditur, quia magis data est Christo per modum naturæ, quam per modum gratiæ.

CAPVT III.

Vtrum gratia non solum creatum donum, sed etiam increatum significet, nec solum internum, sed etiam externum?

1. **E**xplicuimus, quid gratia Dei, & Christi sit, saltem quoad generalem descriptionem quid nominis, nunc quid sub illa generali ratione, & significatione gratiæ comprehendatur, declarandum superest, non tam de rebus ipsis exactè inquirendo, quod in discursu totius materiæ agendum est, quam verborum significationes, quibus postea vtendum est, distinctè proponendo: quod per diuisiones aliquas gratiæ, quæ à Theologis traduntur, facilius expediemus. Prima diuisio gratiæ esse solet in creatam, & saluantem: sed hæc coincidit cum illa, quæ capite præcedenti data est de gratia donorum naturalium, seu quæ secundum ordinem naturalem debentur, & gratia supernaturalium beneficiorum, quæ nullo modo naturæ debita sunt, priora enim ad gratiam creatam pertinent, posteriora ad saluantem, vt videre licet in epistolis Augustini 90. 91. 95. & 105. Ideoque in presenti solum est sermo de gratia saluante, iuxta eam, quæ in superiori capite conclusimus, vbi etiam alteram diuisionem, seu subdiuisionem gratiæ saluantis insinuauimus: nam sub illa comprehenduntur non tantum dona in se supernaturalia, sed etiam omnia beneficia, quæ licet in se naturalis ordinis sint, modo supernaturali, & ex prouidentia omnino gratuita, & non debita conferuntur. Vt enim dixit Anselmus libro de Concord. part. 3. Cum omnia subiaceant dispositioni Dei, quid quid contingit homini, quod adiuuat liberum arbitrium ad accipiendam, vel seruandam rectitudinem, sua gratiæ impunitandum est, vtique quotiescumque illud tale est, vt ex speciali Dei fauore, & dispositione proueniat, & non tantum ex generali cursu naturalium causarum, & inferius in libr. 1. & 2. dicemus, vbi hanc partitionem latius explicaturi sumus. His ergo diuisionibus prætermisissis, duas alias in hoc capite tractandas proponimus.

Prima gratia diuisio videlicet in creatam & saluantem.

Secunda diuisio substantiæ gratiæ, & supernaturalium modi.

2. Tertia diuisio creatæ gratiæ.

2. Prior, seu tertia in ordine est, qua gratia in creatam, & incretam diuiditur. Quam quidem supponit Magister in 1. distin. 17. dum docet inter dona gratiæ charitatem esse donum increatum, alia vero esse dona creata, vbi aliqui Theologi eandem distinctionem admittunt, licet in speciali opinione de dono charitatis à Magistro dissentiant. Expressè Alens. 3. parte, quæstione 61. memb. 1. aliàs quæst. 69. memb. 1. artic. 1. & Marfil. in 2. quæst. 17. art. 1. Dionys. Cisterciensis in 2. distin. 27. art. 1. Sumitur etiam ex Diuo Thoma dicta quæst. 110. art. 1. vbi amorem, & benevolentiam Dei dicit esse primum gratiæ significatum, quia est primum donum gratuitum: amor ergo diuinus, quo Deus nos diligit, erit gratia Dei, amor autem ille incretus est; erit ergo gratia increata. Ab illo autem amore procedere dicit in hominem aliquem effectum pertinentem ad gratiam creatam, vt ibi, & in artic. 2. explicat. Eandem distinctionem ponit Abulens. Marth. 19. quæstione 178. vbi gratiam incretam dicit esse voluntatem Dei mouentis hominem ad bonum. Latius prosequitur eandem distinctionem Gaspar Casal. libr. 1. de Quadripart. iust. cap. 4. & Salmer. 1. tom. super epist. Pauli lib. 1. Procem. parte 2. disp. 7. Bellarmin. lib. 1. de Gratia, & liber arbitri. cap. 2. in principio.

3. In qua partitione nulla est difficultas quoad mem-

Pars I.

brum de gratia creata, vt statim explicabitur, & ex discursu totius materiæ constabit. Aliud verò membrum aliqui non admittunt, & idèd improbant partitionem solum propter auctoritatem Augustini libr. de Prædestinat. Sanctior. cap. 10. distinguens gratiam à prædestinatione, quia prædestinatio est gratiæ preparatio, quæ est æterna, gratia vero ipsa donatio, quæ temporalis est. Ibi enim significat Augustinus gratiam solum significare effectum Dei temporalem, & consequenter aliquid creatum. Sed nihilominus negari non potest, quin nomine gratiæ dona etiam increta propriè significentur. Et in primis omnes Theologi ponunt gratiam vnionis incretam in Christo; nam ipsamet personalitas diuina gratis communicata humanæ naturæ gratia fuit infinita & increta, licet comunicata nõ fuerit sine aliquo dono creato vnionis hypostaticæ. Hoc enim non excludit, quin Verbum ipsum incretum humanitati vnitum gratia verè, & propriè dicatur. Et quamuis in presenti de illa gratia non tractemus, sed de gratijs, quæ personis creatis communicantur, nihilominus per quandam proportionem ad illam intelligimus aliquod incretum donum posse in nobis veram habere rationem gratiæ.

Opinio 1.

Verum est dari incretam gratiam.

Vnde ipsa persona Spiritus Sancti, atque adeo tota Trinitas vera est gratia increata, quatenus peculiariter modo iustis confertur, iuxta illud Ioann. 14. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus, & illud Roman. 8. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Ex quibus, & alijs locis in libr. 12. de Trinit. capit. 5. ostendi, iustis non solum dari dona increta, sed etiam ipsammet personam Spiritus sancti, qui donum Dei per antonomasiam appellatur Actor. 8. Omne autem donum gratuitum propriè appellatur gratia; ergo sicut illud donum incretum est, ita etiam est gratia increta. Quod his verbis tradidit Augustinus serm. 61. de Verbis Domini capit. 1. Gratia quippe Dei, donum Dei est, donum autem maximum ipse Spiritus Sanctus est, & ideo gratia dicitur. Et Hieron. lib. 7. Etymolog. cap. 3. cum dixisset, Spiritus Sanctus ideo donum dicitur, eo quod datur, subdit inferius, Ipse est gratia, quia quia non meritis nostris, sed voluntate diuina gratis datur, inde gratia nuncupatur. Et de hac gratia increta specialiter loquitur Alens. supra. Vnde licet Magister errauerit, negando charitatem creatam habitalem, tamen in hoc verum dixit, quod cum charitate creata etiam increta donatur. Sicut ergo persona Verbi est gratia increta, respectu humanitatis assumptæ, ita Spiritus Sanctus respectu iustorum, diuerso tamen modo: nam Verbum est gratia per vnionem substantialem, Spiritus per accidentalem. Vnde etiam Verbum personaliter, & omnino propriè habet, quod sit talis gratia, Spiritus autem Sanctus solum appropriatè, nam commune est toti Trinitati iustis donari, & in eis habitare.

4. Trinitas sanctissima, & diuinus Patroclolus vere gratia est.

Deinde etiam ipsa voluntas Dei, amor & prædestinatio rectè dicitur gratia increta, & æterna. Ita sentit D. Thomas supra, & non est alienum à doctrina Augustini: nam ipse hæref. 88. distinguit gratiam Dei, & voluntatem qua prædestinati sumus in adoptionem filiorum, & qua erui-mur de potestate tenebrarum, quarum prior increta est, gratia dicitur, posterior creata. Et eodem modo de gratia, qua prædestinamur, loquitur idem Augustinus cum alijs Patribus Africanis in epist. 95. Idem probatur, quia amor Dei est summum Dei beneficium, & radix aliorum, vt sumitur ex illo Ioann. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, & ex illo Pauli ad Ephes. 2. Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccato, conuincuit nos Christo. Quibus verbis ostendit, ipsam Dei charitatem erga nos esse primum donum, & maximè liberale ex sola misericordia, iuxta illud 1. Ioann. 4. Non quia nos prius dilexerimus Deum, sed quia prius ipse dilexit nos: ipse ergo amor gratuitus Dei dici potest gratia. Possètque de hoc dono non male intel-

5. Amor, prædestinatio, & voluntas Dei rectè dicitur gratia.

H

intel.